

Värmländska byggnadsminnen: Mårbacka

Kommun: Sunne

Socken: Östra Ämtervik

Funktion: Minnesgård över Selma Lagerlöf

Tillgänglighet: Gården är öppen för besökare.

Beskrivning

Selma Lagerlöfs födelsegård Mårbacka är belägen en mil söder om Sunne, på den östra sidan om Mellan-Fryken. Isak Gustaf Clason ritade manbyggnaden vars arkitektur förenar stormaktstidens karolinska herrgård med 1920-talets vurm för ett klassicerande formspråk. Gården som numera är minnesgård, var en central plats för Selma Lagerlöfs författarskap och är i dag en god exponent för det tidiga 1900-talets herrgårdsideal.

Gården Mårbacka har anor från 1600-talet och hade funktion som prästboställe under 1700-talet. Selmas barndomshem var en anspråkslös mangårdsbyggnad som uppfördes 1796 av hennes farmors far, komminister Erik Wennervik. Den gick i arv till författarinnans far, löjtnant Erik Gustaf Lagerlöf, år 1852. Han lyckades aldrig uppföra den ståndsmässiga herrgård som han drömde om, och efter hans död 1885 tvingades man sälja gården. Inkomsterna från den framgångsrika författarkarriären möjliggjorde att Selma år 1907, vid femtio års ålder, kunde köpa tillbaka Mårbackas manbyggnad med trädgård. Efter Nobelpriset två år senare förvärvades hela egendomen med jordbruk och skog.

Med hjälp av arkitekten Clason förvandlades envåningsbyggnaden i panelat timmer till en ljusputsad tvåvåningsbyggnad under tegeltäckt säteritak. Det svarta taket kröns av tre skorstenar, och varje takfall är försett med vindskupor och smårutiga fönster. Fasaderna är putsade i en ljus gul kulör som bryts av vita indelande lisener. Den södra sidan domineras av en bred entréloggia, vars fem par pelare bär upp en balkong med balusterräcke av trä i grön kulör.

En mindre balkong finns även över köksentrén på östra gaveln. Fönstren har gröna snickerier och är försedda med bruna fönsterluckor i nedre plan. Entrétrappan hade ursprungligen två mindre gjutna kanoner som prydnad.

Vissa delar från gamla Mårbacka finns kvar i det nya huset, t.ex. den gamla salens väggfasta skåpinredning. Stora salongen i nedre plan är ett minnesrum över släkten Lagerlöf där väggarna är fältindelade i gustaviansk stil och taket dekorerat av arkitektens son Gustaf Clason. Köket har en AGA-spis, vilket var en teknisk modernitet på 20-talet. I övre plan finns ett bibliotek tillika arbetsrum, där väggarna i grönt och guld bär infällda bilder ur Lagerlöfs böcker. Här finns också ett rum inrett med möbler från väninnan Sophie Elkans hem i Göteborg.

En trädgård med ruddamm fanns anlagd sedan 1800-talet. Selma Lagerlöf gav den en ny utformning efter 1907, tillsammans med Ruth Brandberg som var en av landets första kvinnliga trädgårdsarkitekter. För att bättre ansluta den till den nya byggnaden kom dock trädgården att stramas upp av Gustaf Clason den yngre. Till gårdens övriga bebyggelse kan nämnas två flankerande flygelbyggnader som genom åren ombyggts och förändrats. Den östra uppfördes 1780 som stall och har sedan 1950-talet fungerat som serveringsbyggnad. Den västra flygeln uppfördes som sommarhus 1909-10. I väster finns också uthuslängor. Vid ruddammen ligger den gamla handelsboden där skrädmjölet Mårbacka Havrekraft försålades. Längre österut invid landsvägen finns gårdens gamla smedja. Enligt Selma Lagerlöfs önskan blev Mårbacka en öppen minnesgård efter hennes död 1940.

Skyddets omfattning i sammandrag

Skyddsföreskrifterna omfattar huvudbyggnadens exteriör och interiör samt ett avgränsat område, motsvarande fastigheten, kring bebyggelsen där inga väsentliga förändringar får ske.

För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

- Bedoire, F, *Svenska slott och herrgårdar: en historisk reseguide*, Stockholm 2006.

- Samuelsson, L E och Schenkmanis, U, *Parker och trädgårdar i Värmland*, Karlstad 2000.
- Insulander, B-M och Brunström, P (red), *Det gröna rummet, Värmland förr och nu*, Karlstad 1997.

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

- 2007-11-09 Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.